

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

Zakład Żywienia Człowieka i Metabolomiki

Broniewskiego 24, 71-460 Szczecin,

Tel: +48 (91) 441 48 08 ; fax. +48 (91) 441 48 07

dr hab. n. med. i zdr. inż. Karolina Jakubczyk, prof. PUM

Szczecin, 17.11.2025

Recenzja rozprawy doktorskiej

lek. med. Macieja Domańskiego

pt. *Zachowania pro- i antyzdrowotne pacjentów hospitalizowanych na oddziałach psychiatrycznych*,

przedkładanej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu

Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

pod kierunkiem

prof. dr hab. n. med. n. o zdr. Wioletty Żukiewicz-Sobczak

oraz promotora pomocniczego dr n. med. n. o zdr. Zuzanny Chęcińskiej-Maciejewskiej

Choroby psychiatryczne i neurologiczne stanowią istotny problem zdrowia publicznego, a ich częstość wykazuje tendencję wzrostową w różnych grupach wiekowych. Zaburzenia psychiczne są schorzeniami o charakterze wieloczynnikowym, w których istotną rolę odgrywają zarówno czynniki biologiczne, środowiskowe, jak i psychospołeczne. W ostatnich latach coraz większą uwagę zwraca się na styl życia, nawyki żywieniowe, stan odżywienia i niedobory wybranych składników odżywczych jako potencjalne czynniki modyfikujące przebieg chorób psychicznych, odpowiedź na leczenie oraz rokowanie.

W tym kontekście podjęcie przez Doktoranta problematyki zachowań pro- i antyzdrowotnych pacjentów hospitalizowanych na oddziałach psychiatrycznych, oceny ich stanu odżywienia (w tym parametrów hematologicznych i biochemicznych) oraz jakości suplementów diety z witaminą D₃ należy uznać za w pełni uzasadnione i aktualne. Rozprawa wpisuje się w nurt badań nad holistycznym, zintegrowanym podejściem do pacjenta z zaburzeniami psychicznymi, łącząc perspektywę psychiatryczną, żywieniową i metaboliczną, a także aspekt jakościowy stosowanych suplementów diety.

Tematyka ma wymiar zarówno poznawczy, jak i wyraźny potencjał aplikacyjny – może przyczynić się do doskonalenia praktyki klinicznej w oddziałach psychiatrycznych, w szczególności w zakresie wdrażania rutynowej oceny stanu odżywienia, planowania dietoterapii, celowanej suplementacji oraz edukacji zdrowotnej.

OCENA UKŁADU ROZPRAWY DOKTORSKIEJ I STRONY FORMALNEJ

Rozprawa doktorska lek. med. Macieja Domańskiego została przygotowana w formie cyklu trzech publikacji naukowych:

1. Publikacja

Assessment of Health-Related Behaviors in Patients Hospitalized with Chronic Psychiatric Disorders—A Case-Control Study from a Closed Psychiatric Ward. Nutrients 2025; IF: 5,0; 140 pkt MEiN; udział Doktoranta: 80%.

2. Publikacja

Hematological Correlations as Predictors of Disease Manifestations in Psychiatric Inpatients. Nutrients 2025; IF: 5,0; 140 pkt MEiN; udział Doktoranta: 80%.

3. Publikacja

Analysis of vitamin D content in dietary supplements available in the EU. Health Problems of Civilization 2023; 40 pkt MEiN; udział Doktoranta: 80%.

Łączny współczynnik wpływu IF cyklu doktorskiego wynosi 10,0, zaś suma punktów z listy czasopism punktowanych MEiN – 320. Wszystkie publikacje ukazały się w czasopismach recenzowanych, o profilu zgodnym z tematyką pracy. W każdej z prac Doktorant jest pierwszym autorem, a zadeklarowany 80% udział wskazuje na wiodącą rolę w planowaniu badań, ich realizacji oraz opracowaniu manuskryptów.

Dodatkowo, w dokumentacji przewodowej przedstawiono analizę bibliometryczną obejmującą łączną punktację MEiN dorobku naukowego kandydata (731 pkt) oraz sumaryczny współczynnik IF 14,289, co należy ocenić pozytywnie, zwłaszcza w świetle intensywnej praktyki klinicznej i organizacyjnej (m.in. wieloletnia praca w oddziałach psychiatrycznych, pełnienie funkcji ordynatora ZOL psychiatrycznego). Doktorant brał udział w wielu konferencjach naukowo-szkoleniowych, kursach specjalistycznych oraz szkoleniach z zakresu psychiatrii, medycyny rodzinnej, zdrowia publicznego i badań klinicznych (m.in. kurs ICH GCP). Świadczy to o systematycznym podnoszeniu kwalifikacji oraz aktywnym udziale w życiu naukowym i zawodowym.

Połączenie doświadczenia klinicznego z działalnością naukową w obszarze styku psychiatrii, żywienia i metabolizmu stanowi szczególny atut kandydata.

Układ zeszytu rozprawy doktorskiej jest spójny i zgodny z obowiązującymi standardami. Praca zawiera: wstęp z omówieniem tła teoretycznego, sformułowane cele, hipotezy i pytania badawcze, streszczenie, syntetyczne i zintegrowane omówienie wyników badań własnych (z odniesieniem do trzech publikacji), wnioski szczegółowe, rekomendacje praktyczne oraz niezbędne załączniki (kwestionariusze, narzędzia badawcze). Struktura jest logiczna, poszczególne części są jasno wyodrębnione, a przejścia między rozdziałami – płynne i czytelne.

Od strony formalnej rozprawa przygotowana jest starannie. Nieliczne drobne uchybienia mają charakter techniczny (pojedyncze powtórzenia, sporadyczne nieścisłości typu „istotne różnice $p > 0,05$ ” zamiast $p < 0,05$), nie wpływają jednak na odbiór merytoryczny pracy. Cele, hipotezy oraz pytania badawcze zostały sformułowane jasno, a dobór narzędzi badawczych (w tym kwestionariuszy) jest adekwatny do założonej problematyki.

OCENA MERYTORYCZNA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Rozprawa doktorska lek. med. Macieja Domańskiego obejmuje trzy wzajemnie uzupełniające się badania dotyczące zachowań zdrowotnych, stanu odżywienia oraz jakości suplementów diety stosowanych w populacji pacjentów psychiatrycznych hospitalizowanych na oddziałach zamkniętych. Całość tworzy spójny obraz sytuacji klinicznej tej grupy chorych, łącząc perspektywę psychiatryczną, żywieniową i metaboliczną. W pracy widoczny jest konsekwentny kierunek badawczy — zrozumienie, w jaki sposób styl życia, nawyki żywieniowe, niedobory witamin oraz jakość suplementów mogą wpływać na funkcjonowanie pacjentów i proces leczenia.

Pierwsza część badań dotyczy oceny zachowań zdrowotnych pacjentów z rozpoznaniem F03 i F06.2, porównanych z populacją zdrową psychicznie. Analiza obejmuje szeroki zakres zmiennych odnoszących się do diety, aktywności fizycznej, jakości snu, używek oraz źródeł wiedzy o zdrowiu. Wyniki ujawniają liczne nieprawidłowości — m.in. nieregularność posiłków, ograniczone spożycie ryb i owoców, przewagę wyborów żywieniowych podyktowanych smakiem, a nie wartością odżywczą, oraz niską intensywność aktywności fizycznej. Co ważne, pacjenci deklarują subiektywnie „dobrą dietę”, która w praktyce odbiega od zaleceń. Ta rozbieżność między percepcją a stanem rzeczywistym ma szczególne znaczenie kliniczne: wskazuje na potrzebę wprowadzenia w oddziałach psychiatrycznych systematycznej edukacji żywieniowej, prostych narzędzi oceny stylu życia oraz materiałów informacyjnych dostosowanych do możliwości poznawczych pacjentów.

Drugie badanie skupia się na ocenie wybranych parametrów hematologicznych i biochemicznych, w tym poziomu witaminy B₁₂, witaminy D, hematokrytu oraz elementów morfotycznych krwi. Zaobserwowane niedobory witaminy D oraz istotnie obniżony poziom witaminy B₁₂ są szczególnie istotne w kontekście psychiatrycznym — mogą współdecydować o nasileniu objawów, wpływać na funkcjonowanie układu nerwowego, odpornościowego oraz hematopoetycznego. Wyniki sugerują, że tego rodzaju niedobory mogą pełnić funkcję wczesnych markerów pogorszenia stanu zdrowia u pacjentów przewlekłe hospitalizowanych. Dodatkowo analiza korelacji parametrów hematologicznych dostarcza przesłanek do pogłębionych badań nad biomarkerami wspierającymi diagnostykę i monitorowanie terapii psychiatrycznej. W praktyce klinicznej uzasadnia to potrzebę wdrożenia standardu rutynowej oceny wybranych parametrów laboratoryjnych u pacjentów oddziałów psychiatrycznych — w momencie przyjęcia oraz w trakcie hospitalizacji.

Trzecia część pracy koncentruje się na jakości suplementów diety zawierających witaminę D₃. W badaniu wykazano duże rozbieżności pomiędzy deklarowaną a rzeczywistą zawartością substancji aktywnej. Ma to bezpośrednie konsekwencje kliniczne: pacjenci mogą pozostać w stanie niedoboru mimo regularnej suplementacji, co może podważać skuteczność terapii i stanowić źródło błędnych wniosków diagnostycznych. Wyniki te przemawiają za koniecznością opracowania rekomendacji dotyczących wyboru preparatów o potwierdzonej jakości oraz monitorowania skuteczności suplementacji poprzez oznaczenia laboratoryjne, a nie jedynie na podstawie deklaracji producenta.

Wartością rozprawy jest spójne połączenie danych z trzech różnych obszarów, które razem tworzą podstawę do formułowania praktycznych, możliwych do wdrożenia zaleceń. Praca wskazuje kierunek rozwoju opieki psychiatrycznej, zwłaszcza w oddziałach zamkniętych: integrację farmakoterapii z oceną stanu odżywienia, analizą stylu życia, dietetyką kliniczną oraz świadomą suplementacją. W oparciu o przedstawione wyniki zasadne wydaje się rozważenie stworzenia nowych wytycznych lub rekomendacji klinicznych obejmujących:

- obowiązkową ocenę parametrów metabolicznych i hematologicznych przy przyjęciu na oddział,
- wdrożenie kwestionariuszy oceny stylu życia jako części dokumentacji medycznej,
- zatrudnienie dietetyka klinicznego w zespołach terapeutycznych,
- monitorowaną suplementację witaminą D₃ i B₁₂,
- standaryzację zaleceń dotyczących jakości wybieranych suplementów,
- programy aktywności fizycznej i edukacji zdrowotnej dostosowane do możliwości poznawczych pacjentów.

Analizy przedstawione w rozprawie tworzą solidną podstawę do dalszych badań — zwłaszcza nad biomarkerami hematologicznymi w psychiatrii oraz nad długofalowym wpływem interwencji dietetycznych na przebieg chorób psychicznych. Wyniki mogą stać się inspiracją do opracowania lokalnych standardów postępowania, a w dalszej perspektywie — do formułowania zaleceń ogólnopolskich dotyczących żywienia i suplementacji w psychiatrii.

UWAGI I PYTANIA DO AUTORA

Przedstawiona rozprawa wnosi istotne wartości aplikacyjne dla praktyki klinicznej, jednak w trakcie lektury pojawiło się kilka uwag i pytań, które mogą wzbogacić dalsze prace Autora nad tym obszarem:

1. Wyniki badań jednoznacznie wskazują na konieczność włączenia specjalisty dietetyka do zespołów terapeutycznych w szpitalach psychiatrycznych. W pracy jest to wyraźnie zarysowane, jednak warto podkreślić, że wprowadzenie dietetyków klinicznych — zarówno na oddziały zamknięte, jak i do opieki ambulatoryjnej — może realnie poprawić skuteczność terapii, zmniejszyć liczbę powikłań metabolicznych, zwiększyć przestrzeganie zaleceń i ograniczyć koszty długotrwałej hospitalizacji. **Czy według wiedzy Autora dietetycy kliniczni są obecnie realnie dostępni na oddziałach psychiatrycznych, a jeśli nie — jakie bariery organizacyjne lub systemowe sprawiają, że ich rola pozostaje niewykorzystana?**
2. Wykazane w pracy rozbieżności pomiędzy deklarowaną a rzeczywistą zawartością witaminy D₃ w suplementach diety są znaczące. W praktyce klinicznej, przy dostępności preparatów witaminy D₃ o statusie leku OTC (o potwierdzonej stabilności, biodostępności i zawartości substancji aktywnej), wydaje się zasadne preferowanie leków zamiast suplementów u pacjentów psychiatrycznych. **Czy Autor rozważał sformułowanie takiego wniosku w swoich rekomendacjach?**
3. Wyniki badań sugerują potrzebę wdrażania standaryzowanych materiałów edukacyjnych — zarówno dla pacjentów, jak i dla personelu medycznego. **Czy Autor rozważał stworzenie na podstawie swoich badań:**
 - broszury edukacyjnej dla pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie,
 - schematu postępowania żywieniowego i suplementacyjnego dla lekarzy,
 - lub propozycji lokalnych wytycznych dla oddziałów psychiatrycznych?
4. Naturalnym ograniczeniem badań nad pacjentami z otępieniem i organicznymi zaburzeniami psychicznymi jest niewielka liczebność grup, trudności w nawiązaniu współpracy z chorymi, wysoka rotacja, a także częste schorzenia współistniejące. Mimo tego wyniki są klinicznie ważne i wskazują na konkretne kierunki interwencji. **Czy Autor planuje kontynuację badań w większych grupach pacjentów, np. z**

innymi jednostkami chorobowymi (schizofrenia, zaburzenia afektywne, zaburzenia adaptacyjne)?

- stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego problemu naukowego,
- wnosi nowe, aplikacyjne wartości do wiedzy z pogranicza psychiatrii, nauk o zdrowiu i żywienia,
- została oparta na trzech publikacjach opublikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych, w tym w wysoko notowanym czasopiśmie *Nutrients*,
- cechuje się rzetelnością metodologiczną, poprawnym doбором metod badawczych i analiz statystycznych,
- prezentuje wyniki w sposób przejrzysty, logiczny i spójny, z wyraźnym ukierunkowaniem na praktyczne implikacje dla systemu opieki nad pacjentem psychiatrycznym.

Rozprawa spełnia wymagania określone w art. 186 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.).

W związku z powyższym wnoszę do Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego o dopuszczenie lek. med. Macieja Domańskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Biorąc pod uwagę:

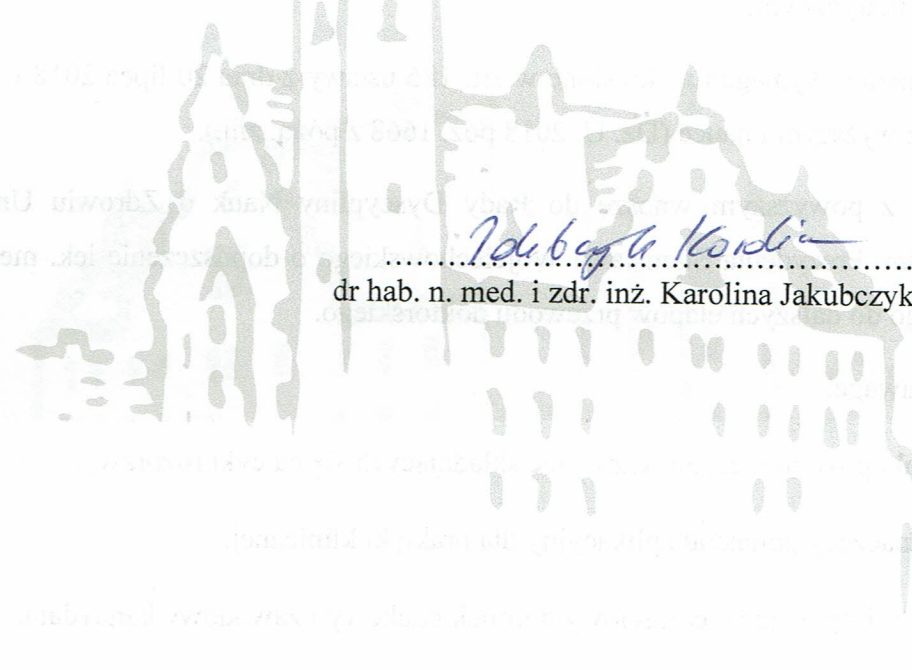
- wysoki poziom merytoryczny prac składających się na cykl rozprawy,
- ich znaczący potencjał aplikacyjny dla praktyki klinicznej,
- a także imponujący, całościowy dorobek naukowy i zawodowy kandydata,

uważam za zasadne rozważenie przez Radę przyznania wyróżnienia tej rozprawie doktorskiej.

WNIOSEK KOŃCOWY

W podsumowaniu stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji praca doktorska **lek. med. Macieja Domańskiego pt. *Zachowania pro- i antyzdrowotne pacjentów hospitalizowanych na oddziałach psychiatrycznych***”, stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego problemu naukowego oraz **spełnia wymogi art. 186 ustawy z dnia 20.07.2018 - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późniejszymi zmianami)**. **W związku z powyższym, przedstawiam Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego wniosek o dopuszczenie Macieja Domańskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego problemu naukowego, wnosi nowe, aplikacyjne wartości do wiedzy z pogranicza psychiatrii, nauk o zdrowiu i żywienia. Cechuje się rzetelnością metodologiczną, poprawnym doбором metod badawczych i analiz statystycznych. Prezentuje wyniki w sposób przejrzysty, logiczny i spójny, z wyraźnym ukierunkowaniem na praktyczne implikacje dla systemu opieki nad pacjentem psychiatrycznym.

Karolina Jakubczyk

.....
dr hab. n. med. i zdr. inż. Karolina Jakubczyk, prof. PUM